

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครูของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) พัฒนาแนวทางการส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครู 2) ศึกษาความเหมาะสมของแนวทางการส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครู และ 3) ศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางการส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครู วิธีที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ 1) พัฒนาแนวทางการส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและทำการวิเคราะห์หาค่าความเห็นสอดคล้อง 2) ศึกษาความเหมาะสมของแนวทางการส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครูกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำมาวิเคราะห์หาค่า μ และค่า σ แนวทางการส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครูที่มีค่าเฉลี่ยอย่างน้อย 3.50 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำกว่า 1.00 ถือว่าแนวทางนั้นมีความเหมาะสม และ 3) ศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางการส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2 จำนวน 155 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ t-test เพื่อทดสอบค่าเฉลี่ยที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 นั้นแนวทางที่มีค่าเฉลี่ยอย่างน้อย 3.10 ถือว่าแนวทางนั้นมีความเป็นไปได้

สรุปผลการวิจัย

แนวทางการส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครูที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นประกอบด้วย มีความตรงตามกรอบความคิดมีความเหมาะสมกับบริบทด้านเศรษฐกิจ สังคม ศาสนาวัฒนธรรม และเทคโนโลยีของจังหวัดสระบุรี และมีความเป็นไปได้ภายใต้ศักยภาพความพร้อมของสถานศึกษาดังนี้

1. ด้านการส่งเสริมให้เป็นที่ปรึกษาและผู้สอนงานให้แก่ครู เช่นการสนับสนุนให้ครูที่มีความสามารถเป็นครูพี่เลี้ยงให้แก่ครูที่บรรจุใหม่และจัดครูที่มีความสามารถทางการสอนมาให้การปฐมนิเทศเรื่องเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ให้แก่ครูบรรจุใหม่

2. ด้านการส่งเสริมให้รู้จักให้ความร่วมมือกับครูคนอื่น โดยไม่คำนึงถึงความชอบส่วนตัว เช่น การมอบหมายงานเรื่องการเรียนการสอน หลักสูตรและการประเมินผลทางวิชาการให้แก่ครูในสถานศึกษามีส่วนร่วมกันอย่างทั่วถึงและการส่งเสริมให้จัดห้องหรือสถานที่ให้ครูในสถานศึกษาได้มีโอกาสสนทนาและเปลี่ยนความคิดเห็นกันในด้านวิชาการ

3. ด้านการส่งเสริมให้เรียนรู้และพัฒนางานของตนเอง เช่น ส่งเสริมให้ครูนำแนวคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนมาทดลองใช้ในชั้นเรียนของตนเองและหาโอกาสพาครูไปศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จทางด้านวิชาการ

4. ด้านการส่งเสริมให้มีทักษะในการนำเสนอความคิด เช่น ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนกับนักวิชาการและครูทั่วไป

5. ด้านการส่งเสริมให้มีความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจ เช่น เชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาแนะนำวิธีการแก้ไขปัญหาด้านการเรียนการสอน

6. ด้านการส่งเสริมให้กล้าแสดงความคิดเห็นและเป็นตัวอย่างทางวิชาการกับบุคคลอื่น เช่น การส่งเสริมให้ครูกล้าแสดงความคิดเห็นในเรื่องการเรียนการสอนและกล้าที่จะจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของตนเอง

7. ด้านการส่งเสริมให้ครูเห็นความสำคัญในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แนวคิด ข้อมูล การตัดสินใจกับครูคนอื่น ๆ ด้วยความมั่นใจ เช่น การจัดเวลา จัดสถานที่ให้ครูมีโอกาสพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองในเรื่องแนวคิดและการตัดสินใจในการจัดการเรียนการสอนกับครูคนอื่น ๆ

แนวทางการส่งเสริมในแต่ละด้านที่พัฒนาขึ้นมีความตรงตามหลักวิชา มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครูของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 2 มีประเด็นที่น่าสนใจที่ควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

แนวทางการส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครู พบว่ามีความตรงตามกรอบความคิดและหลักวิชาการ มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้กับบริบทในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยีของจังหวัดสระบุรี ดังนี้

1. ด้านการส่งเสริมให้เป็นที่ปรึกษาและผู้สอนงานให้แก่ครู พบว่า มีความเหมาะสมและเป็นไปได้กับบริบท ได้แก่ การสนับสนุนให้ครูที่มีความสามารถเป็นครูพี่เลี้ยงให้แก่ครูที่บรรจุใหม่

และจัดครูที่มีความสามารถทางการสอนมาให้การปฐมนิเทศเรื่องเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ให้แก่ครูบรรจุนใหม่ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณภา นาทันริบ (2548 : 22) พบว่า ความสามารถของผู้บริหาร โรงเรียนในการนำความรู้ ทักษะ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานวิชาการ และแมคอีแวน (McEvan, 1998 : 10) ได้กล่าวไว้ว่าประสบการณ์ทางการฝึกปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญการเป็นผู้นำทางวิชาการผู้ใดที่ไม่สามารถที่จะถูกฝึกให้เป็นผู้นำทางวิชาการได้ แต่โดยแนวทางการทำงานและด้านประสบการณ์ การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจะทำให้ผู้นั้นสามารถที่จะพัฒนาให้เป็นผู้นำทางวิชาการได้

2. ด้านการส่งเสริมให้รู้จักให้ความร่วมมือกับครูคนอื่น โดยไม่คำนึงถึงความชอบส่วนตัวพบว่าสามารถใช้ได้กับสถานศึกษาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมโดยมีความพร้อมของบุคลากร เช่นการมอบหมายงานเรื่องการเรียนรู้การสอน หลักสูตรและการประเมินผลทางวิชาการให้แก่ครูในสถานศึกษามีส่วนร่วมกันอย่างทั่วถึงและการส่งเสริมให้จัดห้องหรือสถานที่ให้ครูในสถานศึกษาได้

มีโอกาสนทนาและเปลี่ยนความคิดเห็นกันในด้านวิชาการซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิชาการของ กรมสามัญศึกษา (2543 : 1) กล่าวว่า การใช้ศักยภาพครูในพื้นที่เน้นการพัฒนาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติจริง เพื่อช่วยเปลี่ยนแปลงเจตคติและพัฒนาการเรียนการสอนอย่างถาวร ซึ่งจะเป็นกระบวนการพัฒนาครูที่ยั่งยืนและสามารถเข้าถึงครูได้อย่างรวดเร็ว

3. ด้านการส่งเสริมให้เรียนรู้และพัฒนาางานของตนเองพบว่า มีความเป็นไปได้ภายใต้ศักยภาพของสถานศึกษา เพราะมีปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้ในเรื่องของบุคลากร ทรัพยากรและการบริหารจัดการ เช่นส่งเสริมให้ครูนำแนวคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนมาทดลองใช้ในชั้นเรียนของตนเองและหาโอกาสพาครูไปศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จทางด้านวิชาการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดนัย เทียนพุด (2537 : 120 - 121) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครูไว้ว่าการสร้างบรรยากาศในการทำงานให้เอื้ออำนวยต่อการแสดงออกของศักยภาพของบุคคลในองค์กร การสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงาน รวมไปถึงการออกแบบงานใหม่ และการพัฒนาองค์กรและแนวคิดของแคสตันเตอร์ (Castetter, 1996 : 220) ที่กล่าวว่า การที่องค์กรจัดกิจกรรมต่างๆ ให้แก่บุคลากรในองค์กรอย่างต่อเนื่องเป็นผลให้บุคคลเกิดการปรับปรุงการปฏิบัติงานของตน

4. ด้านการส่งเสริมให้มีทักษะในการนำเสนอความคิดพบว่าเป็นการเปิดกว้างให้บุคลากรได้ใช้ความสามารถที่มีได้อย่างเต็มที่โดยไม่ขัดหรือแย้งกับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของจังหวัดสระบุรี เช่นส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนกับนักวิชาการและครูทั่วไปซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชล (2001 : 16)

พบว่า การสร้างความสัมพันธ์การวินิจฉัยปัญหา การหาทรัพยากรที่ตรงกับกรณีการเลือกวิธีการแก้ปัญหา การได้รับการยอมรับซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีเสถียรภาพและทำให้มีการปรับปรุงตัวเอง ทั้งหมดนี้เป็นการส่งเสริมการแก้ปัญหาาร่วมกันของผู้นำทางวิชาการเพื่อที่จะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงตามที่ตั้งใจและจำเป็น

5. ด้านการส่งเสริมให้มีความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจพบว่า มีความเป็นไปได้ภายใต้เศรษฐกิจและสังคมเพราะเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีความกระตือรือร้นในการทำงานเช่นเชิงวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาแนะนำวิธีการแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถวิล มาตรฐาน (2544 : บทคัดย่อ) พบว่า ความเจริญก้าวหน้าขององค์กรขึ้นอยู่กับคุณภาพของบุคลากร ถ้าบุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องสม่ำเสมอจากผู้เชี่ยวชาญ น่าจะมั่นใจได้ว่าจะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้ ดังนั้นจึงควรคำนึงถึงขอบข่ายการพัฒนาส่วนบุคคล เป็นกลุ่มและเป็นทีม

6. ด้านการส่งเสริมให้กล้าแสดงความคิดเห็นและเป็นตัวอย่างทางวิชาการกับบุคคลอื่นพบว่ามีความเหมาะสมกับบริบทด้านเศรษฐกิจ สังคม ศาสนาวัฒนธรรมและเทคโนโลยีของจังหวัดสระบุรี และมีความเป็นไปได้ภายใต้ศักยภาพความพร้อมของสถานศึกษา เช่น การส่งเสริมให้ครูกล้าแสดงความคิดเห็นในเรื่องการเรียนการสอนและกล้าที่จะจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของตนเองซึ่งสอดคล้องกับงานวิชาการของเดวิส และโทมัส (Davis & Thomas. 1987 : Abstract) ได้กำหนดองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ 8 ประการ คือ 1) การกระตุ้นให้ครูตระหนักและเห็นด้วยในการพัฒนาโรงเรียนและคาดหวังในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น 2) การมีบทบาทสำคัญในการใช้กลยุทธ์เพื่อปรับปรุงงานด้านวิชาการ 3) การสร้างสิ่งจูงใจให้ครูและใช้ระบบการให้รางวัลที่สนับสนุนงานวิชาการ 4) การติดตามดูแลความก้าวหน้าด้านวิชาการ 5) การใช้ทรัพยากรบุคคลและวัสดุอย่างสร้างสรรค์ 6) การสร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ปลอดภัยและเป็นระเบียบ 7) การติดตามดูแลและการปฏิบัติการสอนของครู และ 8) การสังเกตการสอนของครูและการให้ข้อมูลย้อนกลับ

7. ด้านการส่งเสริมให้ครูเห็นความสำคัญในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แนวคิด ข้อมูล การตัดสินใจ กับครูคนอื่น ๆ ด้วยความมั่นใจพบว่ามีความเป็นไปได้ในเรื่องของการจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน การสนับสนุนทรัพยากร อุปกรณ์และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบภายในสถานศึกษา เช่นการจัดเวลา จัดสถานที่ให้ครูมีโอกาสพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองในเรื่องแนวคิดและการตัดสินใจในการจัดการเรียนการสอนกับครูคนอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแบมเบอร์กและแอนดริวส์ (Bamburg & Andrews. 1990 : Abstract) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิผล พบว่าประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้ คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ที่

ชัดเจนและเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ 2) การสื่อสารเพื่อเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ให้กับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องได้รับทราบเพื่อจะได้ให้การสนับสนุนวิสัยทัศน์ดังกล่าว 3) การเตรียมการและเตรียมสิ่งต่างๆ ที่จำเป็น เช่น วัสดุอุปกรณ์ ข้อมูลข่าวสาร สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อนำวิสัยทัศน์ไปสู่ความสำเร็จ และ 4) การจัดการเพื่อให้วิสัยทัศน์บังเกิดผลเป็นจริง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการดำเนินการวิจัยนำเสนอข้อเสนอแนะที่เป็นการวิจัยไปใช้กับการวิจัยดังต่อไปนี้คือ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำเอาผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรจัดทำคู่มือแนวทางการส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครู ตามแนวทางที่พบในการวิจัยนี้เป็นนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัด โดยดำเนินการประชุมชี้แจงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในแนวทางการส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครู ไปใช้ในการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัด

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการชี้แจงประชาสัมพันธ์ เผยแพร่แนวทางการส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครูให้ผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อตระหนักและเห็นคุณค่าความสำคัญของแนวทางการส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครู โดยมอบเป็นนโยบายให้สถานศึกษาดำเนินการและมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครู และนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา โดยดำเนินการประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานของสถานศึกษา โดยดำเนินการตามคู่มือการดำเนินงานและรายงานผลต่อหน่วยงานต้นสังกัดทราบต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยและทดลองปฏิบัติการเกี่ยวกับประสิทธิผลของการนำแนวทางการส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครูไปใช้ในสถานศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเรื่องแนวทางการส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครูของสถานศึกษาที่ต่างกัน

2.3 ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับเรื่องแนวทางการส่งเสริมความเป็นผู้นำทางวิชาการให้แก่ครู ตามโครงสร้างการบริหารงานทั้ง 4 งานของสถานศึกษา ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคลากรและการบริหารงานทั่วไป